

Ylempi ammattikorkeakoulututkinto Oulun seudun ammattikorkeakoulussa

Irene Isohanni

FT, tutkimus- ja kehitysohjaaja

Ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut on voinut suorittaa jatkotutkintona ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon. Oulun seudun ammattikorkeakoulussa ylemmän ammattikorkeakoulututkintokoulutuksen aloituspaikkoja vuoteen 2012 mennessä on ollut yhteensä 886 ja suoritettujen tutkintojen määrä vain 247. Halukkaita opiskelijoita ei ole ollut riittävästi tarjottuun ylempään ammattikorkeakoulututkintokoulutukseen, vaikka tutkinnon suorittaneet ovat työllistyneet kohtalaisen hyvin. Tilanne on samankaltainen koko Suomessa. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon asema korkeakoulujärjestelmässä on vielä vaatimaton ja rooli työelämän kehittämisessä selkiintymätön. Kuitenkin kouluttajien ja tutkinnon suorittaneiden kokemusten perusteella ylempi ammattikorkeakoulututkintokoulutus tuottaa uutta osaamista ja edistää Pohjois-Suomessa hyvinvointia ja elinkeinoelämän kilpailukykyä. Koulutuksen tarjontaan, sisältöihin ja opetusmenetelmiin tulee tehdä nopeasti tarvittavat uudistukset, jotta koulutus vastaa työelämän kehittämisen tarpeita enistä paremmin.

Ylempi ammattikorkeakoulututkinto on työelämässä jo toimivien ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden henkilöiden jatkokoulu-

tusta. Se on yliopiston maisterin tutkinnosta poikkeava jatkotutkinto, koska se rakentuu nimenomaan ammattikorkeakoulun koulutustehävälle: lähtökohtana työelämälaheinen oppiminen ja tavoitteena työelämän osaamisen kehittäminen. Lisäksi ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneelle maisteriopinnot jatkokoulutusväylänä vievät kohtuuttoman pitkän ajan, koska monet yliopistot edelleen hyväksyvät vain osan ammattikorkeakoulututkinto-opinnoista osaksi yliopisto-opintoja.

YLEMmän AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINNON TAVOITTEET

Ylempi ammattikorkeakoulututkintokoulutus on osa eurooppalaista Bolognan prosessia (Eurooppalainen korkeakoulualue 1999; Bologna Process – European higher education area; The European Qualifications Framework (EQF); Qualifications Frameworks in the EHEA). Sen mukaan korkeakoulujärjestelmässä pyritään tutkintorakenteen kaksiportaisuuteen. Ammattikorkeakoulututkinto on bachelor-tason tutkinto ja ylempi ammattikorkeakoulututkinto master-tason tutkinto.

Ylemmän ammattikorkeakoulututkintokoulutuksen tavoitteena on syventää tai laajentaa ammatillista osaamista. Pääsyaatimukse-
na opintoihin on ammattikorkeakoulututkinto tai muu soveltuva
korkeakoulututkinto sekä kolmen vuoden mittainen alan työkokemus
tutkinnon suorittamisen jälkeen.

Ylempi ammattikorkeakoulututkintokoulutus on 60–90 opintopisteen
laajuinen eli vähintään lukuvuoden ja enintään puolentoista lukuvuo-
den päätoimisten opintojen mittainen. Ylempään ammattikorkeakou-
lututkintoon liitetään tutkintonimike ja lyhenne ylempi AMK.

Ylempi ammattikorkeakoulututkinto antaa kelpoisuuden virkaan tai
toimeen, jolta edellytetään ylempää korkeakoulututkintoa sekä jatko-
opintokelpoisuuden tieteellisiin jatko-opintoihin. (Ammattikorkeakoulu-
laki 9.5.2003/351; Yliopistolaki 558/2009, 37§).

YLEMMÄN AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINNON TUOTTAMA OSAAMINEN

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tuottamalta osaamiselta
edellytetään Bolognan prosessin mukaan muun muassa:

- Työelämän kehittämisen edellyttämät laajat ja syvälliset tiedot alalta sekä tarvittavat teoreettiset tiedot asianomaisen alan vaativissa asiantuntija- ja johtamistehtävissä toimimista varten.
- Syvälinen kuva alasta, asemasta työelämässä ja yhteiskunnallisesta merkityksestä sekä valmius asianomaisen alan tutkimustiedon ja ammattikäytännön kehityksen seuraamiseen ja erittelyyn.
- Valmiudet elinikäiseen oppimiseen ja jatkuvaan oman ammattitaidon kehittämiseen.
- Työelämässä vaadittava hyvä viestintä- ja kielitaito kansainvälisen vuorovaikutuksen ja ammatillisen toiminnan edellyttämät valmiudet.

Osaamisvaatimusten perusteella ylemmän ammattikorkeakoulutut-
kinnon tavoitteena on joko tuottaa laaja-alaista osaamista esimer-
kiksi johtamistaitoja tai kapea-alaista erikoisosaamista esimerkiksi
erikoistuneita erityisosaamista vastaavia käsitteitä, menetelmiä ja
tietoja (Rauhala 2012). Oulun seudun ammattikorkeakoulussa tek-
niikan ylempät ammattikorkeakoulututkinnon koulutusohjelmat ovat
olleet lähinnä erikoisosaamiseen pyrkiviä koulutusohjelmia. Muilla
aloilla koulutus on tavoitellut laajempaa työelämässä vaadittavaa
osaamista. Tästä voi päätellä, että ylemmän ammattikorkeakoulutut-
kintokoulutuksen tavoitteet sisällöllisesti etsivät vielä muotoaan.

TYÖLLISTYMISTAVOITE PÄÄOSIN SAAVUTETTU

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden työllistyminen
näyttää olevan kohtalaisen hyvää. Pohjois-Suomessa ylemmän
ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista työttömien työnhaki-
joiden määrä on ollut vuosina 2010–2012 vuosittaisella keskiar-
volla mitattuna noin 10 % ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon

suorittaneista (Työ- ja elinkeinoministeriö). Valtakunnan tasolla luku
on samansuuruinen. Aloituspaiikat ovat kasvaneet vuosittain. Vuonna
2005 aloituspaikkoja oli yhteensä 519 ja vuonna 2012 yhteensä
3 754 (OKM 2013).

OPINNÄYTETYÖN ROOLI

Koska ylempi ammattikorkeakoulututkinto perustuu opiskelijan
työkokemukseen, opiskelun lähtökohtana on työelämälähtöinen op-
piminen. Siten on luonteavaa, että opinnäytetyö kohdentuu työelämän
käytänteiden kehittämiseen.

Opinnäytetyö on koko koulutuksen aikainen oppimisprosessi. On
suositeltavaa, että jo opiskelijaksi hakeutumisvaiheessa opiskelijalla
on opinnäytetyön aihe, joka pohjautuu mahdollisesti hänen omaan
työpaikkaan. Esimerkiksi Oulun seudun ammattikorkeakoulun ylempään
ammattikorkeakoulututkintokoulutuksessa lähes kaikki opis-
kelijat tekevät opinnäytteen omiin työpaikkaan ja yhteistyössä
työelämän edustajien kanssa.

Samankaltainen tilanne on koko maassa. Ylempien ammattikorkea-
koulututkintoihin sisältyvistä opinnäytetöistä 91 % vuonna 2010 ja
86 % vuonna 2011 oli työelämän tilaamia eli niin sanottuja hankkeis-
tettuja. (OKM 2013.)

YLEMMÄSSÄ AMMATTIKORKEAKOULU- TUTKINTOKOULUTUKSESSA PARANNETTAVAA

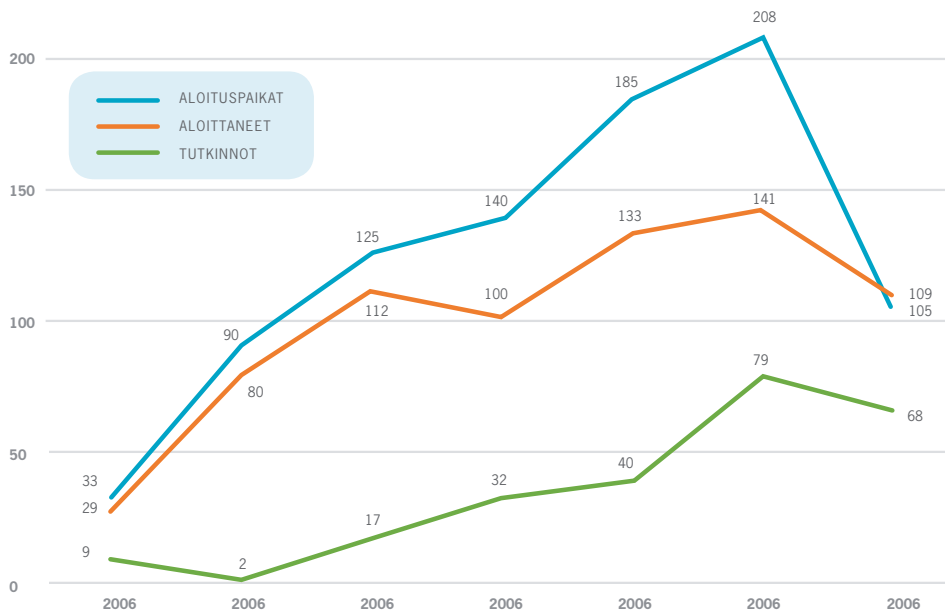
Oulun seudun ammattikorkeakoulussa on ollut yli kymmenen vuotta
ylempää ammattikorkeakoulututkintokoulutusta. Se käynnistyi ko-
keiluina vuonna 2002 ja vakinaistettiin vuonna 2005. Koulutus alkoi
terveyden edistämisen ja ehkäisevän työn sekä korjaus- ja täyden-
nysrakentamisen koulutusohjelmilla. Ensimmäiset kaksi opiskelijaa
valmistui sosiaali- ja terveysalalla vuonna 2004.

Vuoteen 2012 mennessä yhteensä 247 henkilöä on suorittanut
ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon. Koulutuksen aloituspaikkoja
on ollut yhteensä 886, joista 704 opiskelijaa aloitti (kuva 1). Koulu-
tuksen tarjonta ja kysyntä eivät ole olleet tasapainossa. Aloituspai-
koja on jäänyt täyttämättä ja aloittaneista vain noin kolmasosa on
suorittanut tutkinnon.

Vuoteen 2012 mennessä yhteensä 247 henkilöä on suorittanut
ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon. Koulutuksen aloituspaikkoja
on ollut yhteensä 886, joista 704 opiskelijaa aloitti koulutuksen.

Tarkasteltaessa koulutusaloittain suoritettuja ylempiä ammatti-
korkeakoulututkintoja ja aloittaneita tilanne on lähes sama kaikilla
koulutusaloilla. Aloituspaiikkoja on jäänyt käyttämättä.

Vuonna 2009 aloittaneista opiskelijoista viimeistään kahdessa
vuodessa on valmistunut yhteensä 26,4 % ja viimeistään kolmessa
vuodessa 43,4 %. Sosiaali- ja terveysalan sekä tekniikan alan koulu-
tuksessa viimeistään kolmessa vuodessa reilut puolet opiskelijoista
on valmistunut kun luonnonvara-alan ja liiketalouden koulutukses-
sa vajaa 30 %.

Kuva 1. Aloituspaiikat, aloittaneet ja suoritut ylempät ammattikorkeakoulututkinnot kaikilla koulutusaloilla Oulun seudun ammattikorkeakoulussa vuosina 2002–2012

Vajaat aloituspaikat ja opintojen pitkittyminen ovat yhteydessä moniin syihin kuten esimerkiksi koulutusohjelmien tarjonnan osuvuuteen, niiden kiinnostavuuteen ja opetusjärjestelyihin ja -menetelmiin. Perinteiset opetusmenetelmät eivät tue parhaalla mahdollisella tavalla aikuisopiskelijan opiskelua. Opiskelijoiden työssäkäynti luonnollisesti voi venyttää opiskelua ja tutkintojen syntymistä. (Maassen ym. 2012.)

KOULUTUKSEN KEHITTÄMINEN OULUN SEUDUN AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Oulun seudun ammattikorkeakoulussa aloitettiin systemaattinen arviointi ylempien ammattikorkeakoulututkintokoulutuksen kehittämiseksi vuonna 2012. Aineisto arviointia varten kerättiin opiskelijapalautekyselyn avulla, analysoimalla opetussuunnitelmat sekä kartoittamalla verkko-opetuksen toimintatapoja. Näiden toimintojen tulosten arviointi ja toimeenpano on parhaillaan menossa. Vuonna 2013 valmistaudutaan ylempien ammattikorkeakoulututkintojen uudistamiseen ylempien ammattikorkeakoulututkintojen kehittämisprojektissa. Tavoitteena on parantaa ylempien ammattikorkeakoulututkintokoulutuksen tuloksellisuutta ja houkuttelevuutta Oulun seudun ammattikorkeakoulun toiminta-alueella. Keinoina on muun muassa koulutuksen toteuttaminen osana tutkimus- ja kehitystyötä sekä lisätä opetuksen joustavuutta, monialaisuutta sekä verkkototeutusta.

Oulun seudun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalalla ylempien ammattikorkeakoulututkintokoulutus on jo nyt kytketty yhteen ammattikorkeakoulun painoaloista eli Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen painoalan toteuttamiseen. (Osaamisella hyvinvointiin.

Oulun seudun ammattikorkeakoulun strategia 2015.) Painoalan edellyttämää monialaista yhteistoimintaa kehitetään kolmen kehittämissuunnan avulla, joita ovat lasten, nuorten ja lapsiperheiden, työikäisten ja työyhteisöjen, ikääntyvien sekä palvelurakenteiden ja prosessien kehittämissuunnissa. Näiden kehittämissuunnien tavoitteena on tuottaa:

- Tulevaisuutta ennakoivia innovatiivisia palvelujen toimintamalleja ja ratkaisuja, joissa hyödynnetään teknologiaa terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja edistämässä. Tulevaisuuden ennakkointiin määritellään kärkikohteet, joihin kehittämissuunnien hankkeita suunnataan.
- Tukea monialaista opettaja-, opiskelija ja työelämän toimijoiden työelämää kehittävä yhteistyötä.
- Hankkia Oulun seudun julkisten ja yksityisten toimijoiden kanssa yhteisiä hankkeita erityisesti OuluHealth ja Avaus hankeyhteistyö.
- Edistää kansainvälisyyttä Globaalit arvoverkot -hankkeessa.

YLEMMPÄN AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINNON ASEMA

Ylempien ammattikorkeakoulututkinnon asema suomalaisessa korkeakoulujärjestelmässä on vielä epäselvä, vaikka tutkinnohdistuksen arviointiryhmä totesikin sen vakiinnuttaneen asemansa korkeakoulujärjestelmässä (Niemelä ym. 2010). On kokemusta siitä, että kaikissa yliopistoissa tämä tutkinto ei riitä esimerkiksi tohtorikoulutukseen pääsemiseksi, vaikka yliopistolain mukaan

ylempi ammattikorkeakoulututkinto antaa muodollisen kelpoisuuden yliopiston tohtoriopintoihin.

Tutkinnon työmarkkinakelpoisuuden osoittaminen edellyttää selkeää koulutus- ja työmarkkinaprofilia niin kotimaassa kuin maailmallakin. Valitettavasti ylempään ammattikorkeakoulututkintoon tuottaman osaamisen tunnettuus ei ole vielä sillä tasolla, mitä sen pitäisi olla. Tämä on iso ongelma. Sen puuttuminen on vaikuttanut muun muassa koulutuksen markkinointiin, vähäisiin hakijamääriin ja valmistuneiden epäselvään asemaan työpaikoilla. Osin tästäkin syystä opiskelijamäärät ovat olleet lähes kaikissa Oulun seudun ammattikorkeakoulun ylemissä ammattikorkeakoulututkinnoissa pieniä. Koulutus on kallista ja hankaloittanut opetuksen järjestämistä.

Maassenin ym. (Maassen ym. 2012) mukaan ylempät ammattikorkeakoulututkinto-opinnot tulisi kytkeä tutkimus- ja kehitystoimintaan oman ammattikorkeakoulun profiiliin ja painoalojen mukaisesti kaikilla koulutusaloilla. Myös ylempien ammattikorkeakoulututkinto-opiskelijoiden potentiaali tutkimus- ja kehitystoiminnassa ja sen kehittämisessä tulee hyödyntää täysimääräisesti.

MITÄ TULEE TEHDÄ NYKYTILAN KORJAAMISEKSI?

Ylempi ammattikorkeakoulututkintokoulutusmalli ja koulutuksen tavoitteet ovat tarpeellisia, jotta työelämän osaaminen kasvaisi. Ylempään ammattikorkeakoulututkintokoulutukseen tulee vahvistaa ammattikorkeakoulun profiilia ja tuoda näkyvästi esille ammattikorkeakoulun osaamista työelämän kehittäjänä. Tavoitteena on tarjota selvästi työelämäorientoitunut vaihtoehto yliopiston maisteriopinnoille. Koulutuksen toteuttaminen ei vielä onnistu parhaalla mahdollisella tavalla. Osaamispotentiaalia jää käyttämättä. Koulutus ei ole tällä

hetkellä riittävän haluttu, tunnettu ja tunnustettu tutkinto työelämässä eikä korkeakoulujärjestelmässä. Koulutus on lisäksi kallista ammattikorkeakoululle. Uuden rahoituslain mukaan suoritettujen ylempien ammattikorkeakoulututkintojen määrä vaikuttaa ammattikorkeakoulun saamaan perusrahoitukseen.

Ylempään ammattikorkeakoulututkintokoulutuksen kehittämiseen liittyviä tehtäviä ovat seuraavat:

- Koulutuksen tarjontaan ja sisältöihin tulee tehdä nopeasti tarvittavat uudistukset, jotta koulutuksen sisältö vastaa työelämän kehittämisen tarpeita. Tavoitteena on, että ylempi ammattikorkeakoulututkinto profiloituu selvästi työkäytäntöjen ja palveluiden kehittämiseen.
- Opetusjärjestelyt tulee organisoida ja sovittaa aikuisopiskelijan erilaisiin tarpeisiin nykyistä selkeämmin. Oulun seudun ammattikorkeakoulussa ylempi ammattikorkeakoulututkintokoulutus pyritään toteuttamaan maksimaalisesti verkossa syksystä 2014 alkaen.
- Ylempään ammattikorkeakoulutuksen opiskelijat tulevat toteuttamaan ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyötä osana opetustaan. Esimerkiksi Oulun seudun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalalla ylempään ammattikorkeakoulun opiskelijat osallistuvat systemaattisesti Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen painoalan toteuttamiseen. Ylempien ammattikorkeakouluopiskelijoiden tutkimus- ja kehitystyön valmiuksien kehittyminen on yksi keskeisimmistä tavoitteista.

LÄHTEET

Ammattikorkeakoululaki 9.5.2003/351. Hakupäivä 30.4.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030351>

Bologna Process – European higher education area. Hakupäivä 30.4.2013. <http://www.ehea.info/>

Tutkintojen ja muun osaamisen kansallinen viitekeys. 2009. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 24. Hakupäivä 30.4.2013. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/tr24.pdf?lang=fi>

Eurooppalainen korkeakoulualue. 1999. Bolognassa 19. päivänä kesäkuuta 1999 kokoontuneiden Euroopan opetusministereiden yhteinen julistus. Hakupäivä 30.4.2013. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/artikkelit/bologna/liitteet/bolognasuomi.doc>

Maassen, P., Kallioinen, O., Keränen, P., Penttinen, M., Spaapen, J., Wiedehofer, R., Kajaste, M. & Mattila, J. 2012. *From the bottom up. Evaluation of RDI activities of Finnish Universities of Applied Sciences. Publications of the Finnish Higher Education Evaluation Council 7.* Hakupäivä 30.4.2013. http://www.kka.fi/files/1482/KKA_0712.pdf

Osaamisella hyvintointiin. Oulun seudun ammattikorkeakoulun strategia 2015. Hakupäivä 30.4.2013. www.oamk.fi/utills/opendoc.php?aWRfZG9rdW1lbnROaT0xMTk5MQ

OKM. 2013. Vipunen. Ammattikorkeakoulun tilastot. Hakupäivä 20.5. <http://vipunen.csc.fi/fi-fi/ammattikorkeakoulutus/opintosuoritukset/Pages/Opinn%C3%A4ytety%C3%B6t.aspx>

Rauhala, P. 2012. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon laadun kehittäminen. Teoksessa A. Töytäri (toim.) *Kehittyvä YAMK – Työelämää uudistavaa osaamista. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna.*

Qualifications Frameworks in the EHEA. Hakupäivä 30.4.2013. <http://www.ehea.info/article-details.aspx?ArticleId=65>

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2013. Työnvälitystilasto. Hakupäivä 20.5.2013. <http://www.temtoimialapalvelu.fi/>

The European Qualifications Framework (EQF). Hakupäivä 30.4.2013. http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/eqf_en.htm

Yliopistolaki 558/2009. Hakupäivä 30.4.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090558>